

ОРГАНИЗАЦИЈА УГОВОРА О
КОЛЕКТИВНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ
ИЗМЕЂУ ИЛУЗИЈЕ И АНТИ-НАТО*

Мирослав Младеновић, Зоран Јефтић и Горан Мандић
Универзитет у Београду, Факултет безбедности

Нова безбедносна парадигма савременог света, створена деведесетих година прошлога века, условила је и безбедносно организовање једног броја земаља бившег совјетског блока. Са различитом динамиком развијао се и уговорни однос о колективној безбедности који је ескалацијом делатности екстремистичких група на територији земаља централне Азије, погоршањем односа Русије и НАТО-а, али и са појавом војних база САД на том простору, 2002. године резултирао одлуком да се формира Организација уговора о колективној безбедности (ОУКБ). Основна прокламована намена организације јесте жеља за повећањем ефикасности сарадње у области безбедности, земаља потписница.

Устројена као класични војни савез са карактеристикама вишефункционалне организације за обезбеђење мира, ОУКБ претендује на улогу регионалног лидера у области безбедносне сарадње, са много отворених питања њеног функционисања и будућег развоја.

Да ли се са новим безбедносним организовањем подиже ниво колективне безбедности придружених јој чланица и да ли наведена организација доприноси безбедности региона и света, показаће време које је пред нама.

Кључне речи: *безбедност, колективна безбедност, војни савез.*

Увод

Будући да универзална регионална организација на постсовјетском простору, Заједница независних држава (ЗНД)¹, није у замишљеном формату заживела у пракси, формирани су бројни други облици сарадње и интеграције с циљем превазилажења њених главних недостатака.

* Рад је настао у оквиру научноистраживачког пројекта под називом „Рентабилни избор нових технологија и концепција одбране кроз друштвене промене и стратешке оријентације Србије у 21. веку”. Пројекат финансира Министарство просвете и науке Републике Србије у периоду 2011–2014. година. Руководилац пројекта је проф. др Момчило Милиновић

¹ Регионална међународна организација, формирана с циљем регулисања односа у различитим областима, међу државама које су улазиле у састав СССР-а. СНГ је формирана 1991. године у Бресту – Беловежска мочвара (Белорусија), где је донета „Сагласност о формирању ЗНД” (Беловежска сагласност). Од бивших република СССР-а нису учествовале: Летонија, Естонија, Литванија и Грузија. Грузија је крајем 1993. прихватила Беловежску сагласност да би 2008. године, после сукоба са Русијом, иступила из ове организације.

Једна од таквих организација, поред Шангајске организације за сарадњу (ШОС)² и Евроазијског економског савеза (ЕврАзЕС)³, јесте Организација уговора о колективној безбедности (ОУКБ). У садашњим условима, ОУКБ претендује на улогу регионалног лидера у области безбедносне сарадње.

Да ли се са новим безбедносним организовањем подиже ниво колективне безбедности придружених јој чланица и да ли наведена организација доприноси безбедности региона и света или је она, ипак, допринос ревитализацији политике конфронтације, показаће време.

„Полазећи од основних стратегијских докумената Руске Федерације, може се закључити да се у периоду постхладноратовског развоја те земље, и у њој дешавају значајне промене у сфери безбедности. Захваљујући економској и политичкој консолидацији, која је евидентна на почетку 21. века, Русија настоји да, и на међународном плану, врати статус велике државе... Динамика промена у међународним односима, схвата се као добра основа за обезбеђивање сопственог положаја који ће бити адекватан укупним економским, људским, географским, научним и другим потенцијалима земље” (Младеновић, Јефтић, 2012).

Идеја о формирању ОУКБ, као и руска „Иницијатива за стварање нове архитектуре европске безбедности” покренута је на фону нове Концепције руске спољне политике, а временски се подудара и са процесом редифинисања новог концепта НАТО, што још више указује на неопходност стварног преиспитивања постојећих решења и увођења суштинских новина у овој веома значајној области (Јефтић, Младеновић, Мандић, 2010).

Основа за успостављање неке чвршће организационе форме безбедносне сарадње јесте Уговор о колективној безбедности, потписан још 15. маја 1992. године⁴. Првих неколико година активности прописане уговором скоро да се нису примећивале у пракси. Од 1999. године долази до значајнијег повећања њеног интензитета, превасходно изазваног делатношћу екстремистичких група на територији земаља централне Азије (ЦА). Директан одговор на њихову појаву било је формирање Колективних снага за брзи развој (КСБР) 2001. године. Свакако, не треба занемарити, у том смислу, ни спољашње факторе, од којих су најдиректнији: формирање групе ГУАМ⁵, као и погоршање односа Русије и НАТО-а, изазвано косметском кризом. Актуелни догађаји у Кијеву, Криму, па и целој Украјини, са великим степеном непредвидивости актуелизирају питање развоја и стварне улоге Колективних снага. Да ли Русија искрено рачуна на њихову војну помоћ или су оне само један од метода за обезбеђење присуства на том важном простору, могу да покажу већ наредни потези у оквиру решавања украјинске кризе.

² Регионална међународна организација коју су 2001. године формирали лидери: Кине, РФ, Казахстан, Таџикистана, Киргизије и Узбекистана. Увертира за формирање ШОС била је Сагласност о учвршћивању поверења у војној сфери и о смањењу ОС у граничном појасу, коју су још 1996–1997. године потписале ове земље (са изузетком Узбекистана).

³ Међународна економска организација формирана ради успостављања заједничких спољних царинских граница земаља које у њу улазе (Белорусија, Казахстан, Киргизија, Русија, Таџикистан и Узбекистан), као и ради формирања јединствене спољноекономске политике, тарифа, цена и других елемената заједничког тржишта.

⁴ Уговор је 1994. године ступио на снагу и до 1999. године ујединио је 9 од 12 чланица ЗНД (Молдавија, Украјина и Туркменистан нису ратификовале овај документ). Такође, 1999. из уговора су иступили: Азербејџан, Грузија и Узбекистан.

⁵ Регионална организација, названа према почетним словима чланица (Грузија, Украјина, Азербејџан и Молдавија), формирана октобра 1997. године, несумњиво под покровитељством САД. Узбекистан, који је 1999. године иступио из Уговора о колективној безбедности, исте године прикључио се ГУАМ-у.

Формирање ОУКБ

Маја 2002. године лидери земаља потписница Уговора о колективној безбедности одлучују да формирају Организацију Уговора о колективној безбедности и већ у октобру исте године доносе њен статут. Званично објашњење разлога због којег је међународни уговор претворен у организацију јесте жеља за повећањем ефикасности сарадње у области безбедности земаља потписница.⁶ Ипак, не треба испустити из вида да ова трансформација кореспондира са отпочињањем антитерористичке операције у Авганистану и са појавом војних база коалиције (практично САД) у појединим земљама ЦА.

После изласка из окриља ЗНД и претварања у самосталну међудржавну организацију, ОУКБ је почела да делује у различитим правцима и да се испољава као важан фактор у области осигурања регионалне безбедности. Колико су основане те њене претензије? Да ли је ОУКБ само фикција? Колико ова асоцијација може да буде антитеза НАТО-у? Није ли ОУКБ израз наставка хладноратовског надметања Русије и САД у региону ЦА? Да ли је заиста реч о вишефункционалној регионалној безбедносној организацији новог типа, како је званично позиционирају њени лидери. На ова питања може се одговорити само детаљном анализом ефикасности функционисања њених механизма, сагледавањем нивоа квалитета практичних форми узајамног деловања њених чланица и, нарочито, мерењем конкретних резултата сарадње у оквиру ове регионалне организације.

Приликом формирања, задаци ОУКБ проистицали су из две посебне ситуације. Прва се тичала спречавања спољне опасности. Узбекистан, Таџикистан и Киргистан били су суочени са опасностима исламског тероризма, укључујући и упаде талибанских наоружаних групација на њихову територију. Такође, односи између Азербејџана и Јерменије били су веома затегнути. Други задатак тичао се одржавања унутрашњег мира у државама чланицама.

Заштита од спољашње агресије

У Уговору о колективној безбедности, који представља основу за формирање и деловање ОУКБ, постоји релативно „снажна” одредба (аналогна чувеном члану 5 НАТО пакта), по којој: „ако се једна држава – чланица подвргне агресији са стране

⁶ Структура ОУКБ

Највиши орган је **Савет за колективну безбедност**. Чине га председници држава чланица. Савет доноси одлуке везане за реализацију главних циљева и задатака организације и координира заједничке активности држава.

Савет министара иностраних послова је консултативни и извршни орган по питањима координације делатности земаља чланица у сфери спољне политике.

Савет министара одбране је консултативни и извршни орган по питању сарадње земаља чланица у области војне политике, изградње ОС и војнотехничке сарадње.

Комитет секретара савета безбедности (држава чланица) консултативни је и извршни орган по питањима координације дејстава држава чланица у сфери националне безбедности.

Генерални секретар Организације је највиши административни орган који руководи Секретаријатом ОУКБ. На дужност га поставља Савет за колективну безбедност коме је и одговоран за свој рад.

Секретаријат Организације је стално радно тело које остварује организационо, информационо, аналитичко и консултативно обезбеђење рада органа ОУКБ.

Обједињени штаб ОУКБ је стално радно тело одговорно за припрему предлога и реализацију одлука по војним питањима ОУКБ. То је уједно и стални оперативни штаб за командовање колективним снагама. На његовом челу налази се начелник Обједињеног штаба ОУКБ.

било које државе или групе држава, то ће се сматрати као агресија против свих држава – потписница овог Уговора.

У случају извршења акта агресије против било које државе – чланице, све остале државе – чланице дужне су да пруже неопходну помоћ, укључујући и војну...”(Уговор о колективној безбедности, 1992).

Иако се споменути члан 4. Уговора о колективној безбедности сматра најважнијим делом овог документа, ништа мање није значајан ни члан 2, по којем: „У случају угрожавања безбедности, територијалне целовитости и суверенитета једне или више држава – чланица, или угрожавања међународног мира и безбедности, државе – чланице ће хитно задејствовати механизам заједничких консултација с циљем координације позиција и доношења мера за уклањање настале опасности.”(Уговор о колективној безбедности, 1992, чл. 2)

Ова одредба подразумева могућност постизања договора земаља чланица око предузимања заједничких акција уз, практично, неограничено ангажовање свих расположивих капацитета.

Војноекономски потенцијали земаља чланица:

Држава	Површина km ²	Број становн. (2011. год.)	Ор. снаге сталне+ резерва + паравојне	Буџет за одбрану (у мил. \$)	БДП (ном. у мил. \$) 2011. год.
Јерменија	29.800	2.967.975	46.684+ <u>210.000+</u> 4.748	404; 4,2% БДП	1.038
Белорусија	207.600	9.577.552	72.940+ <u>289.000+</u> 110.000	726; 1,4% БДП	55.136
Казахстан	2.713.300	15.522.373	49.000+ 0+ 31.500	1.227; 1,2% БДП	186.427
Киргистан	198.500	5.587.443	10.000+ 0+ 9.500	167; 3,6% БДП	5.919
Русија	17.075.400	138.739.892	1.102.700+ <u>2.775.400+</u> 5.000	64.123; 3,9% БДП	1.857.770
Таџикистан	143.100	7.627.200	8.800+ 0+ 7.500	55; 2,2% БДП	6.523
Узбекистан	447.400	28.128.600	67.000+ 0+ 20.000	70; 0,5% БДП	45.558
Укупно ОУКБ (са Узбекист.)	20.819.400	208.151.035	1.357.124+ <u>3.274.400+</u> 188.248	66.772 Прос. 2,42%	2.158.371
ОУКБ (без Узбекистана)	20.372.000	180.022.433	1.290.124+ <u>3.274.400+</u> 168.248	66.702 Прос. 2,75%	2.112.813

За израду табеле коришћени су општи подаци о државама, подаци о војним расходима држава и подаци о висини БДП држава.

Илустрације ради, укупна површина земаља чланица ОУКБ дупло је већа од површине Европе, а број становника приближно је једнак броју становника три најмногољудније европске земље: Немачке, Француске и Велике Британије. По броју војника (не укључујући резервну компоненту и паравојне формације) ОУКБ је приближно равна укупном броју припадника НАТО снага европских земаља⁷. Међутим, треба имати у виду да је резервна компонента у већини ових земаља изузетно снажна. У њу, поред класичних резервних састава из оквира мобилизационог контингента војске, улазе и припадници тзв. институција силе. Примера ради, у Русији, у „институције силе” спадају: Министарство унутрашњих послова; Министарство за цивилну одбрану, ванредне ситуације и ликвидацију последица елементарних непогода; Државна курирска служба; Спољна обавештајна служба; Федерална служба безбедности; Национални антитерористички комитет; Федерална служба за контролу трговине наркотицима; Федерална служба обезбеђења; Управа за обезбеђење делатности председника РФ. Укупно бројно стање припадника ових институција износи око 6 милиона (!) припадника, с тим што се више од половине бројног стања не може сматрати оружаном силом.

Максималистички циљ војно-политичке групације ОУКБ јесте припрема групација оружаных снага свих држава чланица за заједничко дејство на заштити територијалне целовитости и државног суверенитета сваке чланице у случају већих војних конфликата.

Треба имати у виду да је, како због сложености самог региона и претензија великих међународних субјеката да остваре свој утицај на том простору, тако и због различитих интереса самих чланица ОУКБ, вероватноћа јединствене употребе свих расположивих војних капацитета ове групације у неком евентуалном сукобу, ипак прилично мала. Због тога је значајно сагледати које су то снаге на које ОУКБ реално може да рачуна у актуелном тренутку.

Реалне оперативне снаге ОУКБ

На самиту ОУКБ, одржаном децембра 2012. у Москви, формиран је Обједињени штаб чији је задатак координација укупне војне сарадње у оквиру ОУКБ. Дотадашње активности углавном су се одвијале по различитим правцима и у оквиру неколико одвојених групација. У суштини, војна компонента ОУКБ састојала се од шест посебних структура. То су регионална групација војски Белорусије и Русије у источно-европском региону; обједињена групација војски Јерменије и Русије у Кавкаском региону; Колективне снаге за брзи развој централноазијског региона; Колективне снаге за оперативну реаговање; Колективне мировне снаге и обједињени системи (командовања, везе, ПВО, обавештајно-извиђачких делатности и радиоелектронске борбе) у регионима колективне безбедности.

⁷ Укупан број војника НАТО-а износи око 3,515 милиона припадника. Ако се од тога одузме број војника ваневропских земаља: САД са 1,427 милиона, Турске са 0,495 и Канаде са 0,06 милиона, произилази да је око 1,533 милиона војника из европских земаља, што је скоро приближно бројном стању ОС земаља чланица ОУКБ.

На источноевропском правцу формирана је руско-белоруска групација војски, а у Закавказју – руско-јерменска.⁸ У оквиру тих групација постоје јединице за брзо реаговање и решавање локалних војних задатака. У плану је опремање тих састава њиховим модерним наоружањем и техником, у складу са потребама њихове намене.

Регионална безбедност на централноазијском правцу такође је у почетку обезбеђивана на основу билатералних уговора између Русије и Казахстана, Русије и Таџикистана и Русије и Киргистана. Активност незаконитих оружаних формација на територији Узбекистана и Киргистана, 1999. и 2000. године, допринела је потписивању сагласности земаља ЦА о заједничком решавању безбедносних проблема, у оквиру чега су, 1. августа 2001. године, формиране и Колективне снаге за брзи развој централноазијског региона – КСБР.

Снаге за брзи развој ЦА региона састављене су од десет батаљона (три руска, два казахстанска и из осталих земаља чланица – по један). То су добро обучене, веома мобилне јединице сталне борбене готовости, чија се обученост проверава на редовним вежбовним активностима, укључујући и бојева гађања. Укупно бројно стање ових снага износи нешто више од 4000 војника и старешина. Оне могу да реагују на мање војне конфликте у региону или да изводе специјалне операције. Овде се, пре свега, мисли на спречавање проблема који могу да се прелију из Авганистана или Ирака, као и на чињеницу да на територији земаља ЦА делује мрежа екстремистичких организација.

Без обзира на то што је реч о снагама формираним у оквиру билатералне сарадње појединих земаља чланица ОУКБ, оне се сматрају заједничким снагама ове групације земаља.

Њихово укључивање у снаге ОУКБ регулисано је Протоколом од 25. маја 2001. године. У тачки 1. овог документа набројане су регионалне групације и истакнуто да оне постају саставни део колективних снага земаља чланица Уговора о колективној безбедности. У тачки 2. истог акта, прецизирано је да се: „У случају агресије на било коју земљу чланицу, по молби једне или више земаља чланица, регионална групација војски из једног региона, може ангажовати на одбијању напада у другом региону...” (Протокол, 1992).

С обзиром на то да су могућности Колективних снага за брзи развој релативно скромне ако је реч о сукобима ширих размера, логика даљег развоја ОУКБ развијала се ради стварања крупнијих војних групација које би имале и дејство одвраћања од агресивних намера других земаља или групација земаља. Први корак ка томе било је формирање Колективних снага за оперативно реаговање (КСОР).

Одлука о формирању КСОР-а донета је на седници Савета колективне безбедности (председници држава чланица), 4. фебруара 2009. године. У оквиру основних циљева, истакнуто је учвршћивање безбедности држава чланица ОУКБ на фону постојећих и потенцијалних претњи, укључујући тероризам, екстремизам и наркотрафикинг, обавештавање и ликвидацију последица ванредних ситуација природ-

⁸ Сагласност о заједничком обезбеђењу регионалне безбедности између Русије и Белорусије потписана је 1997. године, а 2000. године донета је одлука о формирању регионалне групације војски. По сличном принципу формирана је и Кавкаска групација. Основа за њен развој јесте Сагласност Русије и Јерменије о заједничком планирању и употреби војски у интересу осигурања заједничке безбедности, потписана 27. августа 2000. године.

ног и техногеног карактера, као и обезбеђење учешћа ОУКБ у операцијама подршке међународног мира и безбедности.

У састав КСОР-а ушли су елитни делови оружаних снага земаља чланица. Све јединице су у потпуности комплетиране (стална борбена готовост), добро опремљене и обучене за реализацију постављених циљева.

Састав КСОР-а:

- **РФ:** 98. гардијска ваздушнодесантна дивизија (Иваново),
- 31. гардијска десантно-јуришна бригада (Уљановск),
- одред милиције посебне намене „Зубр“⁹,
- одред милиције специјалне намене „Рысь“¹⁰ и
- одред специјалне намене Министарства за ванредне ситуације „Лидер“¹¹;

– **Казахстан:**

- 37. десантно-јуришна бригада (Талдикорган),
- батаљон поморске пешадије;

– **Јерменија:**

- батаљон;

– **Белорусија:**

- 103. самостална мобилна бригада и
- специјални одред за брзо реаговање унутрашње војске Министарства унутрашњих послова;

– **Киргистан:**

- батаљон;
- специјални одред за брзо реаговање Министарства унутрашњих послова

– **Таџикистан:**

- батаљон-бригада.

Национални контингенти из састава војних организација ОУКБ, у мирно време налазе се на својим државним територијама. Обуку такође проводе под командом

⁹ Јануара 2011. године, на основу указа председника РФ, формиран је Центар за специјалне намене снага за оперативно реаговање и авијације МУП-а Русије. У састав тог центра ушли су: одред милиције за посебне намене: „Зубр“ и одред МУП-а за специјалне намене - „Рис“. Бројно стање одреда „Зубр“ износи око 2500 људи, а од наоружања и опреме, поред осталог, имају: борбене транспортере, борбена возила „Тигар“, хеликоптере и различите врсте специјалне технике. У састав одреда укључени су снајперисти и специјално обучени пси.

¹⁰ Одред милиције специјалне намене „Рис“, формиран је 1992. године. Основни задаци су му борба против тероризма и посебно опасних криминалних група. На основу припремљености, опреме и борбеног искуства, сматра се једним од најбољих одреда те врсте у свету. Активно је учествовао у свим анти-терористичким операцијама на Северном Кавказу и у другим деловима Русије, укључујући и ослобађање талаца из отетих авиона и аутобуса.

¹¹ Спасилачки одред „Лидер“ је специјална јединица Министарства за ванредне ситуације, формирана 1994. године. Намењен је за реализацију изузетно сложених хаваријско-спасилачких задатака и других посебно ризичних акција у којима се мора реаговати хитно.

Поред разних спасилачких активности на територији РФ, специјалци из састава „Лидера“ учествовали су у евакуацији руских дипломата из Авганистана, Конга, Габона, Замбије, Пакистана... Достављали су хуманитарну помоћ угроженим подручјима широм света и учествовали у чистењу минираних објеката и територија у разним земљама, укључујући и бившу Југославију.

својих органа војног руковођења. Национална министарства планирају њихову припрему и борбену обуку, али се знатан део тих активности реализује према Плану заједничких активности оперативне и борбене припреме.

Ниво борбене готовости проверава се на вежбама и маневрима који се проводе једном годишње. Ангажовање снага и средстава на тим активностима зависи од географских и тактичких карактеристика рејона где се проводе вежбе, као и од садржине задатака који се обрађују. Са повећањем броја припадника војних јединица у саставима ОУКБ, усложњава се и вежбовна тематика, разнородност наоружања и борбене опреме која се користи. На заједничким маневрима обавезно се реализују и најсложеније компоненте мирнодопске обуке – бојева гађања. Поред јединица из састава КСОР-а, на заједничким вежбама ангажују се и други делови оружаних снага земаља чланица, што говори о постојању планова за евентуалну обимнију употребу војних снага и средстава.

Авијацијска подршка јединицама КСОР-а непосредно је обезбеђена са 10 авиона и 14 хеликоптера из састава Руског ратног ваздухопловства са руске авиобазе у Киргизији¹².

Мада је структура КСОР-а променљива, јер зависи од задатака које треба реализовати, укупно бројно стање износи око 20 000 војника и старешина, од чега половина припада ОС Руске Федерације. Окосницу КСОР-а чини руска 98. гардијска ваздушнодесантна дивизија. Реч је о врхунски обученој и опремљеној јединици која има борбених искустава из скоро свих акција у којима је учествовала руска војска од седамдесетих година прошлог века до данас. У периоду 1997 – 1989. дивизија је била ангажована у борбеним дејствима у Авганистану. Један батаљон ове дивизије био је у саставу Обједињене групе федералних снага на Северном Кавказу током антитерористичке операције (13. децембар 1994 – 20. фебруар 1995. године). Такође, током сукоба са Грузијом, 2008. године, један хаубички дивизион и два падобранско-десантна батаљона 98. гардијске дивизије, представљали су главну снагу руске оружане групације. Сличне карактеристике и велико борбено искуство има и 31. гардијска десантно-јуришна бригада. Принцип издвајања најелитнијих делова својих оружаних снага за учешће у заједничким снагама ОУКБ, примениле су и друге чланице овог међудржавног савеза.

Саставни део КСОР-а јесу и Формације снага за специјалне намене (ФСНН). У њих улазе делови специјалних јединица држава чланица из оквира министарства унутрашњих послова, органа безбедности и специјалних служби.

Њихова намена јесте неутралисање, разоружавање и ликвидација незаконитих оружаних формација, борба против тероризма, спречавање масовних нереда, заустављање и ликвидација организованих криминалних група. С обзиром на то да КСОР обједињује борбене групације из различитих држава и да све оне имају своју

¹² Септембра 2003. године Русија је склопила споразум о распоређивању једне ваздухопловне јединице за подршку КСОР-а на киргистанском аеродрому Кант. У почетку су ту били распоређени углавном транспортни авиони (Ил-76; Ан-24, Ан-12 и Ил-18) и два хеликоптера Ми-8. Међутим, по завршетку реконструкције објеката, посебно полетно-слетне стазе, на аеродром Кант пребачене су и летилице ловачко-бомбардерске авијације: Су-27М; Су-24 и Су-25, оспособљене да дејствују даноноћно и у свим метеоролошким условима, користећи све врсте бомби и ракетног наоружања. Посебно је значајно и то што је реконструкцијом писте омогућено да са овог аеродрома, по потреби, могу да полећу и слећу и руски стратегијски бомбардери (наоружани нуклеарним наоружањем) Ту-95МС (по НАТО кодификацији – Bear) и Ту-160 (Blackjack), иначе стационирани на аеродрому Енгелс.

специфику, заједничко опредељење је да, поред уједначене обуке, све јединице буду опремљене једнотипским наоружањем, техником и специјалним средствима.

У том смислу, у оквиру ОУКБ, усвојен је Пројекат Програма опремања КСОР-а савременим наоружањем и техником. Тежња је да се јединице КСОР-а опреме савременим, унифицираним и компатибилним средствима наоружања и војне технике, као и специјалном опремом неопходном за реализацију задатака у најразличитијим условима.

Крајњи циљ организације јесте формирање војске ОУКБ, што ће се постићи развојем свих неопходних компоненти и обједињавањем постојећих структура. За подршку копнених снага предвиђа се формирање посебне авијацијске групе, способне да обезбеди брз транспорт војника и технике на потребним правцима, локализацију одређених конфликта, као и борбену подршку операцијама на фронту.

Поред ударног борбеног језгра, у оквиру укупних снага ОУКБ формиран је и контингент „миротвораца” састављен од 4,5 хиљаде припадника. Документима ОУКБ предвиђено је да се у оквиру провођења операција на очувању мира, може сарађивати са ОУН.

Иако делују у оквиру исте асоцијације (ОУКБ), мировне снаге се битно разликују од осталих групација, па су зато и њихов састав, обука и комплетна припрема битно другачији.

Једна од веома важних одлука, значајних за комплетирање и развој заједничких оружаних снага, јесте систем пуне војнотехничке сарадње. Земље чланице практично могу да купују све врсте руског наоружања по фабричким ценама, формира на је мрежа заједничких сервисних центара за опслуживање наоружања и војне технике, а укупан систем војног школства и обуке доступан је припадницима оружаних снага свих земаља чланица на бесплатној или повлашћеној основи. На основу сагласности, потписаној још 2005. године, припрема војних кадрова обавља се у најпрестижнијим војним школама, од којих се 45 налази у Русији, шест у Белорусији, три у Казахстану и по једна у Јерменији и Киргистану. Такође, све државе чланице ОУКБ, почев од 2004. године, добијају наоружање и војну опрему по унутарруским ценама. Треба напоменути да то није случај са земљама чланицама ЗНД.

Ради смањивања аморфности војних компоненти ОУКБ, 2012. године одлучено је да се све институције потчине јединственој команди. Предвиђена је и формацијска дужност начелника Обједињеног штаба ОУКБ, што је предуслов за доградњу јединственог система командовања, борбене обуке и материјално-техничког опремања. Русија је изразила спремност да поднесе највећи део терета у процесу пренаоружавања савезничких јединица. У припреми је и одлука о формирању Обједињеног система ПВО Русије, Казахстана, Белорусије и Јерменије.

По речима начелника Генералштаба руских ОС, Валерија Герасимова, у оквиру ОУКБ, биће формиран јединствен систем противваздушне и противкосмичке одбране.

У смислу сарадње на обезбеђењу земаља чланица у ПВО смислу, треба имати у виду да на бази ЗНД постоји Обједињени систем ПВО. Међутим, од десет земаља учесница тог система, активно учешће у активностима, пре свега вежбовним, имају само чланице ОУКБ. Ради тога, у оквиру ОУКБ се и активно разматра могућност формирања ПВО система ОУКБ који би био под јединственом командом (заједно са осталим војним компонентама ОУКБ) и дејствовао по јединственом плану и замисли.

Иначе, заједнички систем ПВО је једна од најстабилнијих компоненти сарадње у оквиру ЗНД. Део заједничких снага реализује непрекидно борбено дежурство према јединственом плану заштите ваздушног простора, а реализују се и заједничке вежбе са бојевим гађањем на којима се конкретно проверава степен обучености јединица и борбених састава. Да је реч о веома респективном систему, илуструје чињеница да је у оквиру заједничких ПВО снага, још 2005. године било: 20 ловачко-бомбардерских авијацијских пукова (од тога 11 руских); 29 ракетних пукова ПВО (11 руских); 22 радио-техничке јединице (9 руских); два батаљона за радио-електронску борбу (оба из састава ОС РФ).

Од наоружања, ПВО групација има ракетне комплексе ПВО: „Оса”, „Бук”, „С-75”, „С-125”, „С-200”, „С-300”, авионе МиГ-23, МиГ-29, МиГ-31 и Су-27.

У међувремену, у оквиру снага ПВО и ПРО Русије, на борбено дежурство ступили су и пукови ракетних система „С-400” (Тријумф).

Вежбовне активности и бојева гађања реализују се на руском полигону Ашулук у Астраханској области.

Закључак

ОУКБ је специфична организација настала комбинацијом стратегије традиционалне војне интеграције и принципа реаговања на нове безбедносне изазове и претње. У том смислу, она има својеврсни хибридни карактер, јер обједињује црте класичног војног савеза са карактеристикама вишефункционалне организације за обезбеђење мира. Колико ће ОУКБ бити способна да заиста ефикасно реагује на цео спектар разнородних савремених безбедносних изазова, умногоме зависи од тачке око које ће се стабилизovati њено организационо тежиште. Распон њених могућности креће се од фиктивне декларативности о удруживању, до организационог обједињавања свих војних потенцијала земаља чланица у борби за очување мира и стабилности на овом веома сложенем и, за многе геостратешке играче, примамљивом простору.

Даља будућност ОУКБ опредељена је не само жељом да се појави у међународном безбедносном саобраћају као озбиљан актер, већ и реалном економском и војном моћи земаља чланица. Чињеница је да је Руска Федерација стожер ОУКБ. Стога је реално очекивати да ће њени интереси и моћ диктирати ритам и будућност ове организације.

Актуелни догађаји у Украјини, где је Русија зауставила ширење НАТО на исток, измериће не само моћ Русије у односу на евроатлантску безбедносну заједницу, већ потенцијално може ставити на пробу и прокламовану улогу ОУКБ. Без обзира на могуће решење, чини се да је јаз између Украјине и Русије толики да ће оптерећивати регион у дужем периоду. За Русију је веома важно како ће се према украјинској кризи одредити чланице ОУКБ и, у том смислу, решавање ситуације у Украјини може послужити као индикатор за проверу релација односа унутар овог безбедносног савеза. Главна дилема за све њих свакако ће бити приближавање евроазијским интеграцијама или подршка руске спољнополитичке оријентације која „треба да има за резултат демонтажање монополарног геополитичког поретка и њему

својствене безбедносне архитектуре и стварање вишеполарног света у коме ће Русији припасти бар део онога чиме је располагао Совјетски Савез у доба биполаризма” (Младеновић, Килибарда, Милосављевић, 2013).

Литература

1. Јефтић, З., Младеновић, М., Мандић, Г.: Нови стратешки концепт НАТО и Руска иницијатива за промену архитектуре Европске безбедности, *Војно дело зима/2010*, Медија центар одбрана, стр. 146.
2. Младеновић, М., Јефтић, З.: Политичке промене и њихов утицај на безбедносне и стратешке концепције одбране, *Војно дело јесен/2012*, Медија центар одбрана, стр. 140.
3. Младеновић, М., Килибарда, З., Милосављевић, С.: Постхладноратовске промене безбедносних и стратешких концепција Руске Федерације, *Војно дело јесен/2013*, стр. 40-58.
4. Општи подаци о државама, *Всемирная география* <http://worldgeo.ru/europe/blr/> (25.05.2014).
5. Подаци о војним расходима држава, *Wikipedia, the free encyclopedia, List of countries by military expenditures*, http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_military_expenditures (25.05.2014).
6. Подаци о висини БДП држава, *Wikipedia, the free encyclopedia, List of countries by by GD* [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal)) (25.05.2014).
7. Протокол (1992), „О начину формирања и функционисања снага и средстава система колективне безбедности држава чланица Уговора о колективној безбедности од 15. маја 1992. године” http://www.businesspravo.ru/Docum/DocumShow_DocumID_117940.html (25.05.2014).
8. Уговор о колективној безбедности, (1992) <http://www.dkb.gov.ru/b/azg.htm> (25.05.2014).